

"اهمیت و برتری اقتصادی کشور تونس در بین کشورهای عربی شمال آفریقا از لحاظ رتبه بندی شرکتها و بنگاههای اقتصادی سود ده"

رتبه بندی شرکت های بزرگ اقتصادی و تجاری

500 شرکت اول عربی ثبت شده در سال 2015

نفت و سیاست عوامل پشت پرده کاهش ارزش سرمایه گذاری در بازار کشورهای عربی

قیمت نفت نسبت به اواسط سال 2014 ، 60٪ کاهش داشته و سایه سنگین این کاهش قیمت بر بورسهای عربی و کشورهای صادرکننده نفت تاثیر داشته است و همچنین اوضاع نابسامان سیاسی و عدم اطمینان از ثبات اوضاع ، همراه با بهبود کند اقتصاد جهانی و ادعاهای مستمر بهار عربی علی رغم گذشت پنج سال از شروع اولیه ، هنوز موجود است .

این عوامل سیاسی و اقتصادی و نفتی عربی و بین المللی بر کاهش ارزش بورس 500 شرکت که از 891 میلیارد دلار در سال 2015 فراتر رفته ، اثر داشته است و کاهش نسبی 1/15٪ نسبت به سال 2014 را نشان داده است .

کاهش ارزش سهام تمامی بورسهای عربی باستثناء اردن طبق نتایج سالیانه مجله اقتصاد و اعمال برای 500 شرکت عربی که از بررسی بیش از 1000 شرکت ثبت شده، شامل بازارهای بین المللی شورای همکاری خلیج، مصر، اردن، لبنان، تونس و المغرب بوده است.

ابتدا بازار سهام عربستان سعودی:

بازارهای مالی عربی با چالشهای ثبت شده، که بیشتر آن شاهد کاهش در پایان سال 2015 بوده است.

این کاهش بعد از عملکرد قوی بازارهای منطقه در مدت سه سال گذشته بود و بورس مصر پاینترین کاهش را در حدود 23٪ داشته و بعد از آن بازار قطر در حدود 17/4٪ کاهش و بازارهای مالی امارات، بحرین و سعودی حدود 16/8٪، 15٪ و 14/6٪ درصد کاهش را به ترتیب داشته است.

علی رغم این کاهش، بازار سعودی لقب بزرگترین بازار مالی عربی را حفظ کرده و ارزش سهام شرکتهای سعودی ثبت شده 374/536 میلیارد دلار است و این نسبت با رشد 3٪ نسبت به سال 2013 به 438/993 میلیارد در سال 2014 رسیده بود.

شرکتهای اماراتی ثبت شده دومین رتبه در بازار بوده اند و ارزش سهام آنها 153/691 میلیارد دلار رسیده و کاهش 16/84٪ نسبت به رشد 8٪ در سال گذشته، به ثبت رسیده است.

شرکتهای قطری سومین رتبه نسبت به حجم سرمایه بازار را دارد و حدود 16/3٪ از سرمایه گذاری 500 شرکت عربی را داراست و بعد از آن سهام کویت نسبت 8٪ و مغرب نسبت 5٪ کاهش را داشته اند.

اما بورس مصر رتبه ششم را با بالاترین کاهش در بازار بورس بین بورسهای عربی را دارد و به 23/4٪ رسیده است و بیشترین شرکتهای ثبت شده در بین 500 شرکت برتر را دارد و در پایان سال گذشته 165 شرکت داشته که 53 شرکت آن در جدول اولین های 500 شرکت برتر عربی بوده اند. بورس اردن تنها بورسی است که در بین بورسهای عربی شاهد کاهش در ارزش سهام بازار سال 2015 را نداشته است ولی معدل رشد خیلی ضعیفی داشته و از 2٪ فراتر نمی رود.

شرکتهای بحرینی ثبت شده رتبه هشتم را با کاهش ارزش سهام 15٪ نسبت به سال 2014 و حدود 17/7 میلیارد دلار ارزش سهام را دارا می باشند و بخش بانکهای بحرینی بیشترین خرید را نسبت به ارزش سرمایه و حجم تداول در بورس بحرین جمع نموده و این روند استمرار دارد بطوری که ارزش آن 75٪ ارزش اجمالی سرمایه بوده است و این امر علی رغم ثبت کاهش ارزش سهام 17٪ بعد از رشد 25٪ درصدی در سال 2014 می باشد.

از طرفی دیگر عمان و لبنان و تونس در رتبه های آخر نسبت به توزیع سرمایه گذاری در بازار قرار دارند بطوری که سهم هر کدام 0/75٪ و 1/87٪ بوده است. قابل ذکر است که بازار سرمایه لبنان با وجود فشارهای سیاسی و اقتصادی در آن کشور ، توانست ارزش مالی خود را که از 9/4 میلیارد دلار فراتر رفته ، حفظ نماید.

تسلط خلیجی :

علی رغم کاهش بسیار بورس های خلیج(فارس) ، شرکتهای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج سهم بیشتری از بازار سرمایه 500 شرکت برتر عربی را دارا می باشند که حدود 87/5٪ می باشد بطوری که شرکتهای آنها رتبه های اول ثبت شده را به خود اختصاص داده اند .

سال 2015 شاهد تغییرات زیادی در رتبه بندی شرکتهای رتبه اول نبوده است و بیشتر شرکتهای رتبه اول تسلط خود را ادامه داده اند و تاکنون رتبه های اول و دوم و سوم شرکتهای سابق ، بانک ملی قطر و بانک الاهلی التجاری هستند.

با پیشرفت شرکت (جبل عمر للتطوير) از رتبه 16 به رتبه دهم ، ارزش سهام بازار سعودی از 5 شرکت برتر در بین ده شرکت اولیه در سال 2014 ، به شش شرکت در سال 2015 میلادی رسیده است .

ولی امارات رتبه های اول را از طریق (موسسه مخابرات امارات) و (بانک خلیج اول) بدست آورده در حالی که قطر همانند سابق رتبه های پیشین خود را از طریق (بانک ملی قطر) و (صنایع قطری) خود بدست آورده است .

با ادامه اشغال رتبه 13 در سال جاری توسط بانک ملی کویت و کاهش از رتبه نهم به سیزدهم در سال 2013 ، کویت در زمره اولین ده شرکت در سال 2015 قرار نمی گیرد.

ده شرکت اولیه بدین صورت تقسیم شده است که شش شرکت آن سعودی و دو شرکت اماراتی و دو شرکت قطری می باشند و ده شرکت سعودی و پنج شرکت اماراتی و سه شرکت قطری و شرکت بانک ملی کویت و مخابرات مغرب در بین بیست شرکت اولیه قرار می گیرند.

غیبت بخش سیمان و مصالح ساختمانی در بین بیست شرکت اولیه مشاهده می شود که شرکت ساختمانی اوراسکوم للإنشاء و الصنایع مصری در رتبه اول این بخش و بعد از رتبه 33 در سال 2014 ، در رتبه 32 در سال جاری قرار گرفته است .

علی رغم استمرار کاهش حجم سرمایه گذاری مالی در سال 2015 ، شرکت سعودی صنایع مهم سابق رتبه اول را علاوه بر کاهش 8/3٪ از ارزش مالی ، حفظ نموده است و این نسبت کمتر از

کاهشی است که این شرکت در سال 2014 نسبت به سال 2013 که به 25٪ رسیده بود ، مشاهده نمود.

حجم سرمایه مالی شرکت سابق 7٪ کل سرمایه گذاری 500 شرکت عربی می باشد و این شرکت به اشغال رتبه اول نه تنها در جهان عرب بلکه در عرصه بین المللی ادامه می دهد و رتبه 116 جهانی را بر مبنای فوربس برای 2000 شرکت جهانی برحسب فروش ، سود ، ارزش اصولی و ارزش مالی دارا می باشد . با توجه به اینکه این شرکت رتبه 98 را در سال گذشته از لحاظ رتبه جهانی داشته است .

با تفاوت 27/58 میلیارد دلار بانک ملی قطر دومین رتبه سال گذشته خود را علی رغم کاهش سرمایه مالی 17/8٪ درصدی ، حفظ نموده است . این بانک در سال گذشته رشد 24٪ داشته است و بین خود و شرکت مخابرات سعودی با رتبه سوم با اختلاف سرمایه 6 میلیارد دلاری به رقابت خود ادامه می دهد.

شرکتهای رتبه اول در کشورهای فوق الذکر

شرکتهای رتبه اول در کشورهای خود تغییری نمی کنند و این شرکتها به تسلط خود بر بازار محلی ادامه می دهند .

کاهش اجمالی ارزش سرمایه گذاری شرکت های رتبه اول و برتر در کشورهای خود به 172/3 میلیارد در سال 2014 به 165/9 میلیارد دلار در سال 2015 رسیده است و تفاوت بسیار سرمایه مالی بین شرکتهای داخلی در رتبه بندی ادامه پیدا نمود بطوری که بین سرمایه مالی شرکت

بزرگ سابیک و شرکت کوچکی در رتبه بندی مانند شرکت مشاوره مالی بین المللی در امارات ، بعد از 65 میلیارد دلار در سال 2014 به 61/1 میلیارد دلار در سال 2015 میلادی رسیده است .

بانکها اربابان بازار سهام:

اهمیت بخش بانکها در بازارهای عربی مشاهده می شود بطوری که بخش بانکها سهم بیشتری را دارند و 40/6٪ از ارزش اجمالی ارزش سهام مالی 500 شرکت عربی را دارا می باشند و سرمایه مالی آن 360/878 میلیارد دلار است و کاهش 17/7٪ از ارزش را نسبت به سال 2014 دارد . 9 شرکت بانکی در لیست بیست شرکت عربی رتبه اول در سال 2015 قرار دارند و در سال گذشته این تعداد ده شرکت بوده است . همچنین موسسه های بانکی از لحاظ سرمایه گذاری مالی در 5 بازار عربی قطر ، کویت ، اردن ، بحرین و لبنان در صدر قرار دارند .

اما بخش پتروشیمی در رتبه دوم سرمایه گذاری مالی قرار دارد و از 95/638 میلیارد دلار فراتر رفته است . این سرمایه در سال 2014 ، 119/23 میلیارد دلار بوده است .

بخش پتروشیمی در سعودی متمرکز شده و 15 شرکت از اصل 19 شرکت پتروشیمی در رتبه بندی ، 94٪ این بخش از ارزش سهام بازار مالی را دارد بطوری که شرکت سابیک خود به تنهایی 60٪ سرمایه مالی بخش پتروشیمی را دارا می باشد . تعداد شرکتهای پتروشیمی به تعداد 20 شرکت بزرگ به یک شرکت سابیک کاهش یافته است و این موضوع بعد از کاهش سهم شرکت کود عربی سعودی – سافکو از رتبه 17 در سال گذشته به رتبه 23 در سال 2015 بوده است .

در مقابل ، بخش مخابرات رتبه سوم را اشغال نموده و توزیع سرمایه ملی در این بخش ارزش اجمالی آن از 74/498 میلیارد دلار فراتر رفته و کاهش 35٪ نسبت به سال گذشته (2014) دارد .

شرکتهای مخابرات در صدر قرار دارند زیرا بالاترین سرمایه را در بین شرکتهای ثبت شده در سال 2015 در امارات و عمان دارا می باشند.

قابل ذکر است که متوسط سرمایه ملی در بین شرکتهای معتبر ، بخش پتروشیمی در رتبه اول با ارزش 4781 میلیون دلار آمریکا در سال 2015 میلادی ، بعد از صادرات سال گذشته بخش بانکداری که 4656 سهم بخش بانکها به ارزش 3404/5 میلیون دلار را دارا بودند.

نام شرکت با بالاترین سرمایه در هر کشور				
رتبه در جدول 500 شرکت برتر	نام شرکت	کشور	میلیون دلار	نسبت رشد سالیانه به درصد
1	شرکت سعودی صنایع اساسی - ساییک	سعودی	61.200.00	-8.38
2	بانک ملی قطر	قطر	33.622.36	-17.80
4	شرکت مخابرات امارات- اتصالات	امارات	23.876.94	1.30
11	بانک ملی کویت	کویت	13.350.25	-7.69
19	مخابرات مغرب	مغرب	10.080.15	-1.90
32	شرکت تولید مصالح ساختمانی و لوازم	مصر	6.411.04	-12.28

			صنعت ساختمان اوراسکوم	
2.20	5.837.80	اردن	بانک العربی	36
-8.44	4.512.02	بحرین	بانک الأهلی المتحد	43
-7.67	3.048.70	عمان	مخابرات عمان	64
-3.75	2.799.00	لبنان	بانک عوده	75
17.96	1.215.00	تونس	شرکت ساخت نوشیدنی تونس	140

نام شرکت های با بالاترین سرمایه برحسب بخش های اقتصادی			
رتبه در جدول 500 شرکت برتر	نام شرکت	کشور	نوع فعالیت
1	شرکت سعودی صنایع اساسی - ساییک	سعودی	صنایع پتروشیمی
2	بانک ملی قطر	قطر	بانک
6	صنایع قطری	قطر	مخابرات
4	شرکت مخابرات امارات - اتصالات	امارات	صنعتی

تولید نیرو	سعودی	شرکت جیل عمر للتطوير	10
سرمایه گذاری	سعودی	شرکت برق سعودی	7
ساختمان سازی	سعودی	شرکت القابضة - مملکت	9
ساختمان	سعودی	شرکت الإسمنت سعودی	82
خدمات نقل و انتقال	سعودی	شرکت المرعی	12
خدمات	قطر	شرکت ساختمان ومسکن سازی بروه	46
بیمه	سعودی	شرکت ملی سعودی حمل و نقل دریایی	40
خدمات مالی	امارات	بازار مالی دبی	79
بیمه	قطر	شرکت بیمه قطر	47
گاز و نفت	امارات	شرکت گاز دانه	146
خدمات جهانگردی	مصر	گولدن پیرامیدز پلازا	169

ملاحظات : در بین 500 شرکت برتر دنیا ، در قاره افریقا در ردیف اول شرکت نفتی سوناتراک الجزایر، دوم سونانگول نفتی آنگولا ، سوم شرکت ساسول شیمیایی افریقای جنوبی ، چهارم Bidvest Group هولدینگ افریقای جنوبی ، پنجم اسکوم تولید و توزیع برق افریقای جنوبی قرار دارند.

در بین شرکتهای تونسسی، اول شرکت Steg یا شرکت تولید برق و گاز در ردیف 79 در سال (2015) با گردش مالی 1/999میلیارد دلار آمریکا و 90 میلیون دلار سود خالص ، دوم گروه العلومی

با 1/177 میلیارد دلار گردش مالی در ردیف 124 (2016) و سوم شرکت ملی Etap فعالیتهای نفتی تونس در ردیف 115 (2015) و 125 (2016)، چهارم شرکت گروه مواد غذایی هولدینگ پولینا ردیف 116 (2015) و 177 (2016) با گردش مالی 815 میلیون دلار و سود خالص 38/8 میلیون دلار، پنجم شرکت هواپیمایی تونس ایر با گردش مالی 762 میلیون دلار و 135 میلیون دلار سود خالص در سال (2015) و ششم شرکت ارتباطات تلفنی تونیزی تلکوم در ردیف 177 (2015) با گردش 726 میلیون دلار و بعد از آن در ردیف هفتم شرکت تلفن همراه اوریدو در ردیف 222 در سال 2015 با گردش مالی 624 میلیون دلار، هشتم شرکت صنایع نوشابه سازی SFBT در ردیف 290 در سال (2015) با گردش مالی 466 میلیون دلار و 72 میلیون دلار سود، نهم شرکت فروشگاه های بزرگ ام جی MG در ردیف 322 (2015) با گردش مالی 458 میلیون دلار و سود خالص 2/2 میلیون دلار در سال 2015 هستند.

دهم شرکت نفتی توتال تونسی با رتبه 304 در سال 2015 با 427 میلیون دلار گردش مالی (سود اعلام نشده است) و یازدهم گروه صنعتی - خودروی سنگین و سبک الوکیل با رتبه 347 در سال 2015 و گردش مالی 365/6 میلیون دلار و سود خالص 25/2 میلیون دلار، دوازدهم هولدینگ دلیس صنایع لبنی با ردیف 376 در سال 2016 (2015) رتبه ذکر نشده است) و گردش مالی 346/6 میلیون دلار و سود خالص 13/8 میلیون دلار است .

سیزدهم شرکت هواپیمایی نوول ایر با رتبه 498 در سال 2015 و گردش مالی 317/5 میلیون دلار و سود خالص 11/1 میلیون دلار، چهاردهم شرکت فسفات قفصه با رتبه 276 در سال 2015 و گردش مالی 275/7 میلیون دلار و سود خالص 23 میلیون دلار است .

پانزدهم اداره تجارت خرده فروشی تونس (همانند فروشگاههای سابق شهر و روستا در ایران وابسته به وزارت بازرگانی وقت) در ردیف 455 در سال 2016 و گردش مالی 269/5 میلیون دلار و سود خالص 2/3 میلیون دلار، شانزدهم شرکت One Tech Holding سازنده کابلهای الکتریکی در رتبه 474 در سال 2015 و گردش مالی 238/6 میلیون دلار و سود خالص 13/5 میلیون دلار، می باشند.

اما در بین پانصد شرکت افریقایی در سال 2015، یکصد شرکت دارای بیشترین سوددهی بوده اند که شرکت تونسی دولتی فعالیتهای هیدروکربوری (شریک با پتروفاک انگلستان) در سال

2015 با 23/08٪ گردش مالی از کل گردش مالی یکصد شرکت سودده و سود خالص 266 میلیون دلار در سال 2015 و بعد از آن شرکت تولید صنایع نوشابه سازی با گردش مالی 15/48٪ گردش مالی از کل گردش مالی یکصد شرکت سودده و سود خالص 72/1 میلیون دلار حضور دارند .

در بین کشورهای افریقای شمالی که در بین 500 شرکت برتر دنیا قرار دارند 150 شرکت متعلق به کشورهای شمال افریقا است ، که 15 شرکت بزرگ متعلق به کشور تونس می باشند . بیشترین تعداد شرکتهای برتر بین 150 شرکت از 500 شرکت برتر دنیا ، به تعداد 43 شرکت متعلق به کشور مصر است ، و 61 شرکت متعلق به مراکش است ، 22 شرکت متعلق به الجزایر و یک شرکت متعلق به موریتانی است، که کشور تونس نسبت به جمعیت و وسعت در بین کشورهای عربی شمال افریقا و فرانکو فون بیشترین تعداد شرکت برتر را در شمال افریقا به خود اختصاص داده است و می تواند عنوان کشور برتر شمال افریقا را در زمینه اهمیت در تجارت و اقتصاد را بخود اختصاص دهد . مسلما این امر مرهون حضور بیش از سه هزار شرکت اروپایی (فرانسوی ، ایتالیایی ، آلمانی ، هلندی و...) در زمینه صنایع مختلف و قوانین بسیار سهل و آسان در زمینه ثبت شرکتهای خارجی در آن کشور و قوانین سرمایه گذاری خارجی است.

منبع : jeune afrique NO 43 2016

تهیه و تنظیم گزارش : مجید قربانی فراز - وابسته بازرگانی سفارت جمهوری اسلامی ایران در تونس